

ІМЕНЕМ УКРАЇНИ
Р І Ш Е Н Н Я
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

**у справі за конституційним зверненням громадянина
Сердюка Вадима Леонідовича щодо офіційного тлумачення
положень частини третьої статті 63 Закону України
„Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової
служби, та деяких інших осіб“**

м. К и ї в
13 травня 2015 року
№ 4-рп/2015

Справа № 1-9/2015

Конституційний Суд України у складі суддів:

Бауліна Юрія Васильовича – головуєчого,
Бринцева Василя Дмитровича,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Гультая Михайла Мирославовича,
Запорожця Михайла Петровича – доповідача,
Литвинова Олександра Миколайовича,
Мельника Миколи Івановича,
Саса Сергія Володимировича,
Сергейчука Олега Анатолійовича,
Сліденка Ігоря Дмитровича,
Стецюка Петра Богдановича,
Тупицького Олександра Миколайовича,
Шаптали Наталі Костянтинівни,
Шевчука Станіслава Володимировича,
Шишкіна Віктора Івановича,

розглянув на пленарному засіданні справу за конституційним зверненням громадянина Сердюка Вадима Леонідовича щодо офіційного тлумачення положень першого речення частини третьої статті 63 Закону України „Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та

деяких інших осіб“ від 9 квітня 1992 року № 2262–ХІІ (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 29, ст. 399) з наступними змінами (далі – Закон).

Приводом для розгляду справи згідно зі статтями 42, 43 Закону України „Про Конституційний Суд України“ стало конституційне звернення громадянина Сердюка В.Л.

Підставою для розгляду справи відповідно до статті 94 Закону України „Про Конституційний Суд України“ є наявність неоднозначного застосування судами України положень першого речення частини третьої статті 63 Закону.

Заслухавши суддю-доповідача Запорожця М.П. та дослідивши матеріали справи, у тому числі позиції, висловлені Президентом України, Головою Верховної Ради України, Головою Верховного Суду України, Головою Вищого адміністративного суду України, Міністерством внутрішніх справ України, Міністерством оборони України, Міністерством соціальної політики України, Міністерством юстиції України, Пенсійним фондом України, Службою безпеки України, науковцями Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, Київського національного університету імені Тараса Шевченка, Національного університету „Одеська юридична академія“, Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, Харківського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України, Всеукраїнським громадським об'єднанням „Комітет по захисту прав військовослужбовців та працівників Міністерства внутрішніх справ і Служби безпеки України „За справедливість“, Конституційний Суд України

у с т а н о в и в:

1. Громадянин Сердюк В.Л. звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення положень першого речення

частини третьої статті 63 Закону, згідно з якими „усі призначені за цим Законом пенсії підлягають перерахунку у зв’язку зі зміною розміру хоча б одного з видів грошового забезпечення відповідних категорій військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, або у зв’язку із введенням для зазначених категорій осіб нових щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (надбавок, доплат, підвищень) та премій у розмірах, встановлених законодавством“. Автор клопотання просить витлумачити ці положення в аспекті того, чи є наведений у них перелік нових щомісячних додаткових видів грошового забезпечення вичерпним, чи в цей перелік можуть включатися й інші види грошового забезпечення, зокрема щомісячна додаткова грошова винагорода, встановлена Постановою Кабінету Міністрів України „Питання грошового забезпечення окремих категорій військовослужбовців Збройних Сил, Державної прикордонної служби, Національної гвардії та осіб начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту Державної служби з надзвичайних ситуацій“ від 22 вересня 2010 року № 889 з наступними змінами.

Необхідність в офіційному тлумаченні положень першого речення частини третьої статті 63 Закону Сердюк В.Л. обґрунтовує неоднозначним їх застосуванням Вищим адміністративним судом України. Так, у справі, в якій він був стороною, суд визнав, що закріплений у вказаних положеннях Закону перелік щомісячних додаткових видів грошового забезпечення, а саме надбавок, доплат, підвищень, є вичерпним, а тому встановлення Кабінетом Міністрів України щомісячної додаткової грошової винагороди не є підставою для перерахунку пенсій. Натомість в інших справах суд дійшов висновку, що така винагорода є щомісячним видом грошового забезпечення, введення якого є підставою для перерахунку пенсій, оскільки ознаки цієї виплати відповідають ознакам додаткових видів грошового забезпечення

військовослужбовців (надбавок, доплат, підвищень), про які йдеться у першому реченні частини третьої статті 63 Закону.

Така неоднозначність, як стверджує автор клопотання, призвела до порушення його конституційного права на рівність перед законом, гарантованого частиною першою статті 24 Конституції України.

2. Конституційний Суд України, розглядаючи порушені в конституційному зверненні питання, виходить з такого.

2.1. Україну проголошено соціальною, правовою державою, в якій визнається і діє принцип верховенства права; Конституція України має найвищу юридичну силу; закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй; органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України (стаття 1, частини перша, друга статті 8, частина друга статті 19 Конституції України).

Громадяни мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, у старості та в інших випадках, передбачених законом (частина перша статті 46 Конституції України). В Україні на конституційному рівні гарантовано право громадян на соціальний захист, для забезпечення якого необхідне здійснення комплексу державно-правових заходів, одним із яких є законодавче визначення основ соціального захисту, форм і видів пенсійного забезпечення (пункт 6 частини першої статті 92 Конституції України).

Конституційний Суд України зазначив, що Основний Закон України закріплює основоположні засади права громадян на соціальний захист і відносить до законодавчого регулювання механізм реалізації цього права

(абзац сьомий пункту 2 мотивувальної частини Рішення від 20 червня 2001 року № 10-рп/2001).

За Конституцією України Кабінет Міністрів України забезпечує виконання Конституції та законів України, в тому числі у сфері соціального захисту (пункти 1, 3 статті 116).

2.2. Загальні умови, порядок нарахування та розмір пенсій визначаються, зокрема, законами України „Про пенсійне забезпечення“ від 5 листопада 1991 року № 1788–ХІІ, „Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування“ від 9 липня 2003 року № 1058–ІV.

Пенсійне забезпечення окремих категорій громадян регулюється спеціальними законами з урахуванням особливостей умов праці, характеру, складності і значущості виконуваної роботи, ступеня відповідальності, певних обмежень конституційних прав і свобод тощо.

Закон має на меті реалізацію особами, які перебували на військовій службі, свого конституційного права на державне пенсійне забезпечення у випадках, передбачених Конституцією України та Законом, і спрямований на встановлення єдності умов та норм пенсійного забезпечення зазначеної категорії громадян України (преамбула Закону). Частиною третьою статті 1¹ Закону закріплено, що зміна умов і норм пенсійного забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб, які мають право на пенсію за Законом, здійснюється виключно шляхом внесення змін до Закону та Закону України „Про загальнообов’язкове державне пенсійне страхування“.

Однією з умов пенсійного забезпечення військовослужбовців є визначення видів грошового забезпечення, які враховуються при обчисленні пенсій. Згідно з частиною третьою статті 43 Закону пенсії особам офіцерського складу, прапорщикам і мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби та військової служби за контрактом, особам, які мають

право на пенсію за Законом, та членам їх сімей обчислюються з урахуванням, зокрема, щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (надбавок, доплат, підвищень) та премій в розмірах, установлених законодавством.

Положеннями першого речення частини третьої статті 63 Закону передбачено підстави для перерахунку пенсій та перелік щомісячних додаткових видів грошового забезпечення, які враховуються для їх перерахунку. Так, усі призначені за Законом пенсії підлягають перерахунку, у тому числі, у зв'язку із введенням для відповідних категорій військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за Законом, нових щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (надбавок, доплат, підвищень) та премій у розмірах, встановлених законодавством.

Аналіз наведених положень Закону вказує на єдиний підхід законодавця до визначення видів грошового забезпечення військовослужбовців, які враховуються як при призначенні пенсій (стаття 43), так і при перерахунку раніше призначених пенсій (стаття 63).

Конституційний Суд України наголошує, що виключно Верховна Рада України шляхом прийняття законів визначає види грошового забезпечення для обчислення та перерахунку пенсій військовослужбовців та осіб, які мають право на пенсію за Законом, а Кабінет Міністрів України вживає заходів щодо забезпечення права осіб на пенсійне забезпечення, керуючись Конституцією та законами України.

Отже, перелік щомісячних додаткових видів грошового забезпечення, введення яких є підставою для перерахунку пенсій зазначених категорій осіб, визначається виключно законами України.

Грамотичний аналіз положень першого речення частини третьої статті 63 Закону дає підстави стверджувати, що слова „надбавок, доплат, підвищень“ є вставленою конструкцією словосполучення „нових щомісячних додаткових видів грошового забезпечення“, яка вказує на те, що такими видами є лише надбавки, доплати, підвищення.

З огляду на наведене Конституційний Суд України дійшов висновку, що додаткові види грошового забезпечення військовослужбовців, які враховуються при перерахунку пенсій, визначаються виключно законами України, а встановлений у положеннях першого речення частини третьої статті 63 Закону перелік нових щомісячних додаткових видів грошового забезпечення, який включає надбавки, доплати, підвищення, є вичерпним.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 51, 62, 63, 66, 67, 69, 95 Закону України „Про Конституційний Суд України“, Конституційний Суд України

в и р і ш и в:

1. Положення першого речення частини третьої статті 63 Закону України „Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб“ від 9 квітня 1992 року № 2262–ХІІ з наступними змінами, згідно з якими „усі призначені за цим Законом пенсії підлягають перерахунку у зв’язку зі зміною розміру хоча б одного з видів грошового забезпечення відповідних категорій військовослужбовців, осіб, які мають право на пенсію за цим Законом, або у зв’язку із введенням для зазначених категорій осіб нових щомісячних додаткових видів грошового забезпечення (надбавок, доплат, підвищень) та премій у розмірах, встановлених законодавством“, в аспекті порушених у конституційному зверненні питань необхідно розуміти так, що до встановлених виключно законами України нових щомісячних додаткових видів грошового забезпечення відповідних категорій військовослужбовців, на підставі введення яких усі призначені за цим законом пенсії підлягають перерахунку, належать лише надбавки, доплати, підвищення.

2. Рішення Конституційного Суду України є обов'язковим до виконання на території України, остаточним і не може бути оскаржене.

Рішення Конституційного Суду України підлягає опублікуванню у „Віснику Конституційного Суду України“ та в інших офіційних виданнях України.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ